

HIPPOLYTOS – v. 1416–konec

- v. 1420–1422: proč to Artemis říká? proč jí Euripides nechává vyhlásit jakousi boží vendetu?

- v. 1424–1428: Artemis H. slibuje, že v Troizéně vznikne Hippolytův kult. Součástí řeckého náboženství bylo nejen uctívání bohů, ale také různých polobohů a tzv. héroů – stejně jako bohové (nebo svatí v křesťanství) plnili nějakou funkci, přinášely se jim soukromé (1425) a i veřejné, společné (1428) oběti. Hippolytův kult byl, jak to A. „předpovídá“ (v realitě diváků už kult samozřejmě existuje), určen pro neprovdané dívky, tedy panny. H. měl být jejich ochráncem a patronem.

Důležité: Euripides má takový konec (že je hrdinovi tragédie přislíben kult) skoro ve všech hrách (srv. Zuřivý Herakles, Ion, obě Ifigenie apod.). Co to znamená pro Euripidův vztah k bohům/náboženství? Jak se to slučuje se zobrazením bohů konkrétně této tragédii? Někteří jeho současníci měli přece dojem, že nectí bohy, že se jim vysmívá...

- v. 1430: tragická ironie par excellence – Faidra se podle vlastních slov celou hru snaží dosáhnout toho, aby si zachovala svou dobrou pověst. A výsledek je, že si ji mají budoucí pokolení pamatovat jako exemplární příklad pletichařící zamilované ženy (a protože Euripidova i Senekova hra o Faidře přežila konec antiky až do dnešních dob, tak se to splnilo do puntíku).

- v. 1433: „zahubil nerad“ – ve starořečtině jde o právní termín: v athénském právu existuje a) úmyslná vražda, b) ospravedlnitelná vražda (např. v sebeobraně), c) nedobrovolná vražda (např. když vás někdo pod pohrůzkou smrti donutí vysypat někomu jinému do poháru jed) – což tady má A. na mysli

- v. 1433–1444: to je hezké, ale stejně vzniká dojem, že ta útěcha prostě nefunguje – mnohem útěšněji působí, když Thesea konejší Hippolytos. Co to (opět) vypovídá o Artemidě, resp. o bozích v této hře, resp. co tím chce autor říct o bozích obecně?

- v. 1436: tak zásadní, a přitom tak ambivalentní! podle A. by Hippolytos měl chápat, proč umírá. H. se ale tváří, že to nechápe (v. 1363–1364). Pravda je, že mu to A. řekla (v. 1390) a že tím evidentně myslí jeho slib daný chůvě. ALE my jako diváci jsme v průběhu hry jasně viděli, že H. do zkázy strhává primárně něco jiného. Co? Nebo máme věřit Artemidě?

- v. 1437: to říká i Apollon v Euripidově Alkestidě – smrt obecně byla jedním z tabu, setkání se smrtí tedy bylo brané pro člověka jako znečišťující (poskvrňující je náboženský termín; náboženský důvod samozřejmě jako u všech tabu vyrůstá z praktického, totiž aby se lidi nedotýkali mrtvol víc, než je nutné, aby se nenakazili), takže pokud jste přišli s mrtvým do styku, museli jste se před vstupem do posvátného okrsku rituálně očistit. Asi z toho synekdochicky vzniká představa, že když může být smrtí poskvrněn posvátný okrsek, ve kterém bůh podle řeckého náboženství prodlévá, může se stejně tak poskvrnit i bůh sám – proto se Artemida dekuje ;-)

Ale zároveň to podle mě zase zdůrazňuje jakousi její odtažitost vůči jejímu „miláčkovi“. Ha, tolik věcí má v tragédii víc než jeden důvod! Náhoda to asi nebude...

- v. 1441: v originále není kéž! takže je to smutný H. povzdech. takže si Artemidinu odtažitost taky uvědomuje!

- v. 1442: ne že by to po něm nějak explicitně vyžadovala, jde o představu, že bohové chtějí po lidech, aby žili podle určitého řádu a jedním z pravidel/ctností pro Řeky důležitých je schopnost dojít ke smíru (protože to je harmonický stav, a ten mají Řekové rádi)

- v. 1446: myšleno do takové polohy, ve které by mohl v klidu skonat – takže z hlediska scénické akce si velmi pravděpodobně někdy dřív lehnul (nejspíš na ty nosítka, co zmiňuje překladatel ve scénické poznámce – proč? aby ho na konci měli mrtvého jak dostat ze scény)

- v. 1447–1459: smrt na scéně! v tragédii velmi neobvyklá věc, v dochovaných hrách máme už jen v Ajantovi (1. pád Ajás, angl. Ajax, aut. Sofokles) a v Alkestidě (1. pád Alkestis, aut. Euripides). Jak to tedy na diváky asi působilo? A jak to bylo herecky ztvárněné?
- v. 1449: opět právní úkon = pokud jste někoho smrtelně zranili, mohl vás před smrtí zprostit viny, a tím pádem už proti vám nemohlo být zahájeno soudní řízení. Takže v jedné rovině taková příručka athénské práva pro diváky (fixování důležitých zákonů – žádná sbírka zákonů pro veřejnost samozřejmě tehdy neexistovala, takovéhle věci se právě přenášely a fixovaly v myslích lidí ústním podáním, byly součástí veřejného diskurzu, pochopitelně i uměleckého, tedy např. i tragédie).
- Ale v druhé rovině je to zase důležité pro jedno z hlavních témat hry (vztah bohů a lidí) – nepřipadá vám ironické, že Artemida Théseovi řekne, ať si nic nedělá z toho, že si zabil syna, že za to nemůže (v. 1434), což mu reálně asi moc nepomůže zbavit se pocitu viny? Mnohem víc mu přece naopak pomůže H. tím, že mu řekne, že mu odpouští. Takže? Co to tady na nás Euripides zkouší? Že člověk (H.) je lepší než bůh (A.)? Nebo jak tomu rozumět?
- v. 1451: tohle si říká o nějaké gesto směrem k soše
- v. 1454: zase dramatická ironie – vzpomeňme jak mu ještě před chvílí spílal
- v. 1461: a tady by se zase hodilo obrátit k soše Afrodity, abychom to měli hezky řecky symetrické

? otázka na závěr: jak to nejspíš celé skončí z hlediska hereckého jednání? (děkovačku neuvažujte ;-) diváci na konci nějak aplaudovali, ale klanět se v této době herci nejspíš nechodili, protože oni jsou pouze služebníci boha Dionýsa, v jehož posvátném okrsku hrají, tzn. kdyby příliš explicitně přijímali obdiv davu, mohlo by to být rouhání (samozřejmě herci byli ctěni a obdivováni – po představení v putykách a na symposiích významných osobností)